

Ποιος είναι τελικά ο Αφρικανός που μας σερβίρει καφέ;

/ Γενικά Θέματα

Ένας καφές με ιστορία 68 χρόνων, που έχει συνδέσει το όνομά του με την Κύπρο, και ένα logo σήμα κατατεθέν που κοσμεί τα φλυτζάνια, τους δίσκους και άλλα προϊόντα της εταιρείας που κυκλοφορούν στην αγορά και που κατά καιρούς έχει αποτελέσει την αφορμή για συζητήσεις αφού απεικονίζει έναν Αφρικανό σερβιτόρο-υπηρέτη που έχει ανά χείρας τον δίσκο σερβιρίσματος.

Η ιστορία

Το Λαϊκό Καφεκοπτείο ιδρύθηκε το 1948, επί αποικιοκρατίας από μία ομάδα επαγγελματιών καφετζήδων, οι οποίοι ρίσκαραν να εισάγουν οι ίδιοι τον καφέ που χρησιμοποιούσαν, αντί να στηρίζονται στις μετρημένες ποσότητες που του παρείχαν οι Άγγλοι αποικιοκράτες.

Με την εξασφάλιση άδειας εισαγωγής πράσινου καφέ από την αγγλική αποικιοκρατική κυβέρνηση, η ομάδα των καφετζήδων αποφασίζει να στήσει ένα εργαστήριο επεξεργασίας καφέ στην οδό Χρυσόχων στη Λευκωσία, με μοναδικά εφόδια τότε ένα μεταχειρισμένο χειροκίνητο καβουρδιστήριο και ένα μύλο, με προσωπικό 3 άνδρες και 3 γυναίκες, η μια εκ των οποίων ήταν Τουρκοκύπρια.

Η πρώτη διανομή καφέ σε επαγγελματίες καφετζήδες, ξεκίνησε στη Λευκωσία με ποδήλατο, στις 27 Μαΐου 1948, ενώ στις υπόλοιπες πόλεις γινόταν μέσω διαφόρων αντιπροσώπων της εταιρείας.

*Κεντρική φωτογραφία Retrocyprus

Το trademark που μπέρδεψε και δημιούργησε «μύθους»

Όπως κάθε εμπορικό προϊόν που κυκλοφορεί, για να γίνει αναγνωρίσιμο και να εντυπωθεί στη μνήμη του καταναλωτικού κοινού, πρέπει να δημιουργήσει τα δικά του σήμα κατατεθέν το οποίο θα το κάνει να ξεχωρίσει.

Στην περίπτωση του Λαϊκού Καφεκοπτείου -το ιστορικό πλέον- σήμα κατατεθέν του, πέραν της αναγνωρισιμότητας που έχει κερδίσει, έχει δημιουργήσει και πολλές ιστορίες-μύθους κυρίως γι' αυτό που αντιπροσωπεύει, αλλά και για το πώς επιλέγηκε το συγκεκριμένο logo.

Ο Αφρικανός υπηρέτης και οι αστικοί μύθοι

Μια εικόνα που έντυσε αρχικά τα δύο βασικά προϊόντα του Λαϊκού Καφεκοπτείου -φλυτζανάκια και δίσκους σερβιρίσματος- και στην πορεία όλα τα προϊόντα του καφεκοπτείου, κατάφερε να γίνει το σήμα κατατεθέν της εταιρείας και βασικό χαρακτηριστικό της: «Ο Αφρικανός υπηρέτης που σερβίρει τον καφέ».

Κατά καιρούς ακούσαμε διάφορες εκδοχές για το πώς η εταιρεία κατέληξε να προμοτάρει τα προϊόντα της βάζοντας για κεντρική εικόνα έναν Αφρικανό σερβιτόρο, τελικά όμως επικράτησαν δύο από αυτές.

Η πρώτη εκδοχή αναφέρει πώς, το '48 που γεννήθηκε η ιδέα από την ομάδα καφετζήδων, υπήρχε άγνοια για το τι συμβαίνει στον υπόλοιπο κόσμο και για το πώς μοιάζουν οι άνθρωποι στις άλλες χώρες.

Οι πρώτες εισαγωγές καφέ τότε κατέφθαναν από τη Βραζιλία. Ο εγχώριος πληθυσμός θεωρούσε πώς οι κάτοικοι της Βραζιλίας ήταν μαύροι στο χρώμα και για να τονίσουν την καταγωγή και την ποιότητα του καφέ που εισήγαγαν αποφάσισαν να ντύσουν το προϊόν τους με τη συγκεκριμένη εικόνα.

Η δεύτερη εκδοχή αποδίδει την επιλογή αυτή στα στερεότυπα που δημιούργησε η αποικιοκρατία, σύμφωνα με την οποία, οι υπηρέτες την εποχή εκείνη έπρεπε να είναι μαύροι.

Η ιστορική αλήθεια και το politically correct

Επικοινωνώντας με το Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας του ιδρύματος Κώστα και Ρίτας Σεβέρη, το οποίο έκανε σχετική έρευνα, μάθαμε μερικές πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το λόγο επιλογής της συγκεκριμένης εικόνας.

Όπως αποδεικνύεται εν τέλει, το σχέδιο που απεικονίζεται στους δίσκους σερβιρίσματος και στα χαρακτηριστικά φλυτζάνια του Λαϊκού Καφεκοπτείου, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αποικιοκρατικής νοοτροπίας σύμφωνα με την οποία οι υπηρέτες έπρεπε να είναι Αφρικανοί.

Η νοοτροπία αυτή, όπως ήταν φυσικό, υιοθετήθηκε και από τους ντόπιους κατοίκους του νησιού (Κύπριους). Πέραν τούτου όμως πιστεύεται ότι και ο καφές ίσως να εισαγόταν τότε από χώρες της Αφρικής (Αιθιοπία, Αίγυπτο, Μαρόκο).

Ακόμη μια λεπτομέρεια που επιβεβαιώνει την ιστορία της εικόνας, είναι πώς ο άνδρας που σερβίρει τον καφέ είναι ντυμένος με τη χαρακτηριστική στολή σερβιτόρου ξενοδοχείου ή εστιατορίου εκείνης της εποχής.

Η αποικιοκρατική νοοτροπία, όμως, έχτισε διάφορα στερεότυπα τα οποία με τον καιρό πέρασαν στον λαό της Κύπρου και δημιούργησε συγκεκριμένες αντιλήψεις και απόψεις, που διατηρούνται έως σήμερα σε πολλές περιπτώσεις.

Το Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας μάς παραχώρησε εικόνες από πίνακες αλλά και αποσπάσματα βιβλίων που αποκαλύπτουν ιστορικές αλήθειες και εξηγούν νοοτροπίες του χθες και του σήμερα:

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρίτας Κ. Σεβέρη Ταξιδιώτες Ζωγράφοι στην Κύπρο 1700-1960, 2003, Ίδρυμα Κώστα και Ρίτας Σεβέρη

«Η μικρή ακουαρέλα με τίτλο At my mother's house (Στο σπίτι της μητέρας μου - 1901). Παρουσιάζει το εσωτερικό ενός μεγάλου κυπριακού σπιτιού με σκεπαστές βεράντες και ανθισμένο εσωτερικό κήπο. Η νέγρα υπηρέτρια κουβαλά μια στάμνα νερού στον ώμο της...»

Άκρως ενδιαφέροντα στοιχεία αποκαλύπτονται και από τα πιο κάτω ιστορικά δεδομένα, τα οποία παρουσιάζουν μια διαφορετική αντίληψη των γεγονότων, αφού μπορεί οι Κύπριοι να πίστευαν πώς όλοι οι υπηρέτες είναι μαύροι, στο εξωτερικό όμως, ακόμα και στην Αγγλία, πίστευαν πώς οι κάτοικοι της Κύπρου επίσης ήταν μαύροι!

Στον πίνακα “Mount Olympus in the island of Cyprus” (1882), ο ζωγράφος Rilley ο οποίος δεν επισκέφθηκε ποτέ το νησί , θεωρεί ότι οι Κύπριοι κάτοικοι είναι Αφρικανοί (μαύροι)

Παρόμοια αντίληψη είχαν και άλλοι αποικιοκράτες (βλ. My Experiences of Cyprus, pp.258-259, Basil Stewart, επισυνάπτεται)

* Όλα τα δικαιώματα για τους πίνακες ανήκουν στο ίδρυμα Κώστα και Ρίτας Σεβέρη

Πηγή: city.sigmalive.com